

Emma Crebolder

Vergeten

Nieuw Amsterdam, 2010

56 pagina's, € 14,90

RADEN WAT VERGETEN IS

door Thomas Möhlmann

We worden geboren zonder woorden, pikken er na verloop van jaren enkele tienduizenden op, en leveren die later als we lang genoeg leven stap voor stap weer in. Over dat laatste gaat de nieuwe bundel van Emma Crebolder, *Vergeten*, kleinere publicaties meegeteld al nummer zestien in haar oeuvre. 'Erover gaan' is misschien niet helemaal juist. De meeste gedichten maken het eerder aanschouwelijk; de gewaarwording niet meer op een bepaald woord te kunnen komen. Beschrijvingen, synoniemen, hele associatievelden komen bij je naar boven, maar nou net dat ene gezochte

woord, normaal gesproken moeiteloos op te roepen, blijft zich ergens in je hoofd verstoppen. Schiet het je ooit nog te binnen, straks misschien al, of ben je het voor altijd kwijt?

'Ik hoorde iemand iets vergeten,/ vond toen zelf een woord niet terug' luiden de eerste twee regels van het eerste gedicht. Het vergeten of zoekgeraakte woord blijkt aan het eind de benaming van een heestersoort te zijn, met een 'bloem waarvan de naam/ mij zo smadelijk ontschieten kon.' Natuurlijk begint bijna elke lezer meteen mee te zoeken: een bloem... een heestersoort... paarskleurig... en waarschijnlijk met vijf letters, want op de zwarte linkerpagina naast het gedicht staan vijf witte stippen tussen witte, rechte haakjes.

Elk van de vijftientig gedichten in de bundel staat trouwens op de rechterpagina, met links ervan wit-op-zwart de haakjes met wisselende aantallen puntjes ertussen. Nog meer onderlinge uniformiteit is de gedichten gegeven doordat ze elk stevast tien regels tellen, waarvan er geen enkele sterk afwijkt in lengte. Vijftientig gelijkmatige, tienregelige puzzels, in elegante taal gesteld, met naar het zich laat aanzien even zo veel goede oplossingen.

Slechts in een paar gevallen lukte het me (denk ik) om het goede woord te vinden, bij de meeste wilde het me niet lukken of bleef ik over met meerdere mogelijkheden. Net zo frustrerend als in het dagelijks leven niet op een simpel woord te komen, is het om niet goed te kunnen bedenken welk woord Crebolder voor ogen heeft moeten staan. In de beste gedichten wordt de lezer een soort medevergeter: er móet een woord zijn dat precies past, maar het laat zich niet zo gemakkelijk vinden.

De regels vormen een cryptogram waarbij méér dan

alleen intellectuele bevrediging op het spel staat: grip op de taal, en daarmee op de werkelijkheid, dient te worden hervonden.

Met wat ik gisteren vergat
zijn de buitenmuren van een kerk
bestreken. Het rode poeder wordt
gewonnen uit de wortelkern
van een stekelig gewas. Zo
schiet je mij te binnen: ik wijk,
denk aan slijkovalen, aan gespieerde
billen. Desnoods aan websites waaruit
een teken op gaat doemen. Blanco zit
ik daar, vergeten nog iets te willen.

Voor kenners van kerkmuren of verfmakerij ligt het gezochte woord misschien voor de hand, maar ik kan maar niet bedenken welke letters op de twee stipjes bij dit gedicht zouden moeten staan. Al googlend leer ik een hoop interessants bij, maar een oplossing blijft uit. De beschreven methode om iets te binnen te laten schieten, is hier voor mij niet bruikbaar, want er zit een verschil tussen mij en de dichter: het woord heeft zich in mijn woordenschat waarschijnlijk überhaupt nooit bevonden. Zo is het eigenlijk ook met de heester in het openingsgedicht, of met 'het kruid dat ik/ wil noemen' in het daaropvolgende gedicht.

Ik zou een uitgebreidere botanische kennis moeten hebben, realiseer ik me, en meer van kruiden moeten weten. En van vogels, van Limburgse grenspalen uit 1843, bronzen maskers, tandheelkunde en oude geschriften, onder meer. Met de specifieke kennis die Crebolder wel, en ik niet bezit,

zouden de raadseltjes misschien stukken makkelijker op te lossen zijn. Maar dat zijn ze ook dan dus niet, niet voor haarzelf tenminste, of in elk geval niet op ieder moment.

Uiteindelijk weet zij natuurlijk wel degelijk welke vijftientig woorden zouden moeten worden ingevuld: zij zet de puntjes tussen de haakjes, zij weet hoeveel letters elk woord bevat.

Het spel dat Crebolder zo met weten en vergeten speelt, en de vorm die ze daarvoor gekozen heeft, zorgen voor een extra betrokkenheid en gespistheid bij de lezer die naar goede oplossingen blijft zoeken. Mogelijk gevaar hierbij is wel dat bij het zoeken uit zicht raakt wat de gedichten óók 'gewoon' zijn, namelijk fraaie gedichten, met geraffineerde klankpatronen en een opmerkelijke en sierlijke zorgvuldigheid van zeggen. Onderstaand gedicht is daarvan een goed voorbeeld, of op de drie bijbehorende puntjes nu 'Mam' of 'Zus' of iemands eigennaam ingevuld zou moeten worden:

Toen mijn vader gestorven lag
En ik luid om hem riep, zei zij:
Niet doen, de mensen schrikken.
Nog steeds zoek ik naar wat
daar van mij is blijven liggen.
Zij slaapt sinds kort met haar
schimmenmasker op. Het rouwen kan
wachten. Zij is er nog. Maar wiegen
zullen wij haar bij het vertrek.
Haar adem erven jij en ik.

